

M E S E D É L U T A N

A legvitézebb huszár

Simonyi óbester, a legvitézebb huszár nevét mindenki ismeri. Ha a magyar huszár maga a megtestesült vitézség és hősi bátorság, akkor a hírneves óbester, vitézvári báró Simonyi József ezredesre méltán mondhatjuk, hogy ő volt a huszárok huszárja.

Harcos erények tekintetében sok csodálatos nagyságot sarszajtott már magából a magyar, de olyat, amilyen Simonyi óbester volt, csak keveset. Rakoncátlan, hanyag, szőkevény diákból, aki már zsenge gyermekkorában résztvett Belgrád 1789-i ostromában mint közvitéz, az egyéni vakmerőség, a mindig tettekre kész elszántság és a görbe huszárkard minden további iskolai tanulás nélkül huszárezredest, Mária Terézia-lovagot és bárót csinált belőle, mellére pedig szinte az egész Európában akkor létező valamennyi katonai vitézségi éremnek gyűjteményét akasztotta.

A hősköltevénybe illő egyéniségű vitéz óbester bámulatos hősi tetteinek dicsőségéből azonban nemcsak őreá magára ragyogott a hírnév fénykoszoruja, hanem csapatára is, amelynek élén harcolt s amelyekkel regékbe illő vitézi tetteit végbe vitte. Más ezredeknél is szolgált, de legtovább a régi, akkor Hessen-Homburgnak nevezett, császári és királyi 4. huszárezredhez tartozott, amelynek parancsnoki tisztét tizenhárom éven át (1813—1825) szintén ő töltötte be.

Ezt az ezredet vezette rohamra a lipcsei csatában, 1813 október 17-én, amidőn alig egy-kétszáz lépésre a kétségbeesetten tüzelő francia gyalogsági tömegek előtt, egyszerre csak szívéhez kap, két karját kitarja s élettelenül bukik le nyergéből. Francia golyó ütötte mellbe. Huszárjai körülfogták, keresték a sebet és — Simonyi óbester egyszerre csak felnyitja szemeit. A neki szánt gyilkos golyó a dolmánya belső zsebében hordott tárcában megakadt és a hős ezredes csak a szívét ért ütéstől ájult el. Talpra áll, nyeregbe kap és ezredének élére rugtatva, vezetni tovább előre a dübörgő huszárságot. A franciák látták elesni őt és most ismét a félelmetes magyar huszárok élén látva, hirtelen megfordultak s eszeveszeten menekültek. A huszárok utánuk és keserves leckét adtak nekik a magyar szablyával való ismerettségéből.

A következő év elején a Lyon körüli (Dél-Franciaország) harcokban vett részt az ezred. A visszavonuló franciák éjjel átkeltek egy folyón (Rhône) és a hidakat maguk mögött lerombolva, a tökéletes biztonság érzetében szálltak táborba, mert ugyan hol volna az a boszorkányos erő, amely a megáradt és

jégtől zajló folyón hid nélkül át tudna vergődni. Hát pedig volt olyan boszorkányos erő. A magyar huszárok parancsnoka, Simonyi óbester maga vállalkozik, hogy a folyón átkel és meg-lepi az alvó ellenséget. A hadseregparancsnokságnál ismerik őt s tudják, hogy amire ő s huszárai vállalkoznak, azt végre is hajtják. Örömmel veszik ajánlatát és még az ázsiai kozák ezre-det is rendelkezésére adják.

Simonyi a maga ezredéből csak három századot visz ma-gával. A többi másféle szolgálatokra lett igénybe véve.

Megindulnak. Legelől egy szakasz huszár, mint elővéd ugrat a folyóba, utána maga Simonyi a többiekkel. Élen a hu-szárok, utánuk a kozákok, akiket ugyan nem sokra tartottak, mert csak afféle szedett-vedett társaság volt, kőcmadzag kan-tárral és ázsiai fanyereggel felszerelt kis gebéken, fegyverük kard és nyíl.

Az éjjeli holdfényben kísértetiesen uszik a néhány száz lovas a dermesztő vízben. Szigorúan meg van hagyva, hogy mukkanás ne essék. Nem is esik. Ha egy-egy jégtábla elsodor-ja és betemeti valamelyik huszárt, az nem kiált segítségért, ha-nem a hősiesség utánozhatatlan önfeláldozásával némán me-rül a halálba.

Néhány kinos, küzdelmes perc, és felkapatnak a tulsó partra. Öt huszár és tíz kozák hiányzik, azok belefultak a sebes áradatba. A lovak gőzölögnek, a testre fagyosan tapad a jeges víztől átitatott ruha. Fel kell azonnal melegedni, mert megfagy-nak. Az ellenség mit sem sejtve, ott áll a közelben. Hátát mu-tatja. Most hirtelen megharsannak a huszártrombiták és düb-örögve száguld a huszárok rohamja. Mögöttük a kozákok. Jól esik ez a kis mozgás, a huszárok felmelegszenek és harc-os kedvük minden lépéssel csak fokozódik. Az ellenség rémülten eszmél, kapkodva menekülni próbál. Simonyi rendezí csapatait, közben járőröket és kisebb csapatokat küld a futó ellenség után, akiknek nem hagynak nyugtot egy percre sem a huszárok.

Igy került egy csapásra a magyar huszárok kezére Lyon városa s a vitéz katonák délben parádéval vonultak be az ellen-séges ország közepén levő idegen városba.

Simonyi óbester megjutalmazták. Mária Terézia rendje már volt (ez a legnagyobb magyar katonai kitüntetés) főhad-nagy kora óta. Most hát megkapta a Lipót-rend nagykeresztjét, azonkívül a szövetséges uralkodók szintén feldiszítették éspe-dig az orosz cár a Szent György-renddel, a porosz király a leg-magasabb porosz kitüntetéssel (Pour le merite), a hesseni vá-lasztófejedelem pedig a katonai érdemrend nagy keresztjével.

Szép tett volt, hősi tett, amit a huszárok véghezvittek, aligha akadna egyhamar mása. Nemcsak merész parancsnok, hanem olyan ezred is kell az ilyesmihez, amilyen a Hessen-Homburg huszárok ezrede volt. Aki pedig ismerte a régi had-

sereg eme huszárezredét, az szinte természetesnek találja ezt a virtuosos viselkedésüket.

A többi huszárezred sem maradt hátra vitézség dolgában, amit bizonyít az is, hogy Napoleon legyőzése után a szövetséges fejedelmek Párizsba történt diszbevonulásánál a magyar Palatinus huszárezred haladt a menet élén. Az egész világ ismerte a magyar huszár nevét.

A szabadságharc a honvéd nevet ismertette meg a világgal, míg a világháború borzalmas poklában a csukaszürke magyar katona lett az önfeláldozó magyar vitézség, hűség és ki-tartás világszerte ismert mintaképe. Bizonyítja ezt csaknem hétszáz ezer hősi halottunk is.

A vitéz

Nincsen szebb név, nincsen dicsőbb,
Mint a vitéz nevezet.
Akit illet: várja hála,
Becsülés és szeretet.

S ki vész-időn ezután is
Bátran, hősen talpra áll,
S hazánk minden ellenével
Szívvel, karral harcba száll;

Ki e földért hűn dolgozni
S ha kell, érte halni kész,
Ragyogjon fényt a nevére
Ez a büszke szó: vitéz!

Történelmünk fényes lapján
Tündököljön a neve.
Áldja meg áldó kezével
A magyarok Istene!

Virágozzák be hajlékát
Méltó fiak, unokák,
És kövessék vitéz apjuk
Dicsőséges nyomdokát.

Lampérth Géza.